

ระเบียบปฏิบัติ

เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเมื่อผู้ป่วยใส่สายสวนปัสสาวะ

รหัสเอกสาร SP 020_IC/001_000
วันที่ประกาศใช้ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2558
หน่วยงาน งานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล
ผู้จัดทำ คณะทำงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล

ผู้เสนอ.....

(นางสาวดวงเดือน เรือนสา)
ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

ผู้อนุมัติ

(นพ.สมพล นามวงษา)
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลแม่ออน

บันทึกการแก้ไข

ลำดับ	วันที่แก้ไข	แก้ไขครั้งที่	รายละเอียด	ลายเซ็น
1	1 ตุลาคม 2566	1		

เอกสารนี้เป็นสมบัติของโรงพยาบาลแม่ออน ห้ามนำออกไปใช้ภายนอกหรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต

โรงพยาบาลแม่ออน		หน้า : 1/4
รหัสเอกสาร / คู่มือ เลขที่ : SP 020_IC/001_000		
เรื่อง : แนวทางการปฏิบัติเมื่อผู้ป่วยใส่สายสวนปัสสาวะ		
แผนก : งานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล		แผนกที่เกี่ยวข้อง กลุ่มการพยาบาล
ผู้จัดทำ : คณะทำงาน IC	ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาลแม่ออน	วันที่เริ่มใช้ : 01/06/2558

วัตถุประสงค์

เพื่อป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาลจากการสวนปัสสาวะ

วิธีปฏิบัติ

1. การประเมินผู้ป่วย

ข้อบ่งชี้ของการคาสายสวนปัสสาวะ

- 1) ผู้ป่วยที่มีภาวะช็อค
- 2) ผู้ป่วยที่มีกระเพาะปัสสาวะพิการ เช่น กระเพาะปัสสาวะสูญเสียการตั้งตัว ไม่มีรีเฟล็กซ์ ทำให้ไม่สามารถขับปัสสาวะออกมาหมด
- 3) เพื่อป้องกันการคั่งค้างของปัสสาวะ (Retainment of urine)
- 4) เพื่อป้องกันการเกิดแผลกดทับและรักษาความสะอาดในรายที่ผู้ป่วยกลั้นปัสสาวะเองไม่ได้ เช่น ไม่รู้สึกตัวจากการมีพยาธิสภาพที่สมอง ไชสันหลัง
- 5) ทำให้กระเพาะปัสสาวะว่างก่อนคลอด
- 6) เพื่อเก็บปัสสาวะส่งตรวจ ในกรณีที่ไม่สามารถขับปัสสาวะออกเองได้

2. การเตรียมชุดสวนและ Set flush

- 1) ล้างมือแบบ Normal hand washing ก่อนเปิดชุดสวนปัสสาวะ
- 2) เปิดชุดสวนปัสสาวะ (ซึ่งมี Set flush รวมอยู่ด้วย) เทน้ำยา Chlorhexidine ผสมในน้ำเกลือล้างแผลในชามด้านบน (มีสำลีก้อนใหญ่ 6 ก้อน) และเทน้ำเกลือล้างแผลในชามด้านล่าง (มีสำลีก้อนใหญ่ 6 ก้อน)
- 3) ในกรณีที่สวนคา ให้เตรียมเข็ม No 18, Syringe ดูดน้ำกลั่นตามปริมาณที่ระบุไว้ปลายสายสวน
- 4) บีบ K-Y jelly แบบ Single use ลงบนผ้าก๊อซที่เตรียมไว้ใน Set
- 5) เลือกขนาดสายสวนตามความเหมาะสม โดยเริ่มจากขนาดเล็กก่อน เตรียมไปพร้อม Urine bag

รหัสเอกสาร : SP 020_IC/001_000	หน้า 2/4
เรื่อง : แนวทางการปฏิบัติเมื่อผู้ป่วยใส่สายสวนปัสสาวะ	วันที่เริ่มใช้ : 01/06/2558

3. การเตรียมความพร้อมของผู้ป่วยก่อนการสวนปัสสาวะ

- 1) ผู้ป่วยและญาติได้รับการเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจก่อนได้รับการคาสายสวนปัสสาวะ โดยอธิบายให้ผู้ป่วยทราบถึงสาเหตุที่ต้องคาสายสวนปัสสาวะ พร้อมทั้งวิธีปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ระหว่างการใส่และลดความวิตกกังวล
- 2) ปิดม่าน ไม่เปิดเผยผู้ป่วย จัดแสงสว่างให้เพียงพอ
- 3) จัดท่านอนของผู้ป่วย - ผู้หญิงนอนหงายชันเข่า
- ผู้ชายนอนหงาย

4. การทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์

- 1) ล้างมือแบบ Hygienic hand washing ก่อนและหลังการสวนปัสสาวะให้ผู้ป่วยแต่ละราย
- 2) เตรียมชุดสวนปัสสาวะและ Set flush ให้พร้อมมาที่เตียงผู้ป่วย
- 3) สวมถุงมือปราศจากเชื้อและทำความสะอาดบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ตามขั้นตอน
- 4) ถอดถุงมือออก (ถ้ามีการ Contraminate)

5. การสวนปัสสาวะ

หลักการสวนปัสสาวะที่ถูกต้อง

- 1) การคาสายสวนปัสสาวะในผู้ป่วยแต่ละราย กระทำเมื่อมีข้อบ่งชี้ที่จำเป็นเท่านั้น
- 2) เลือกขนาดสายสวนปัสสาวะตามความเหมาะสม
 - ผู้หญิง เบอร์ 12 – 16
 - ผู้ชาย เบอร์ 16 – 18
- 3) เปิดชุดสวนปัสสาวะด้วยเทคนิคปลอดเชื้อ
- 4) เปลี่ยนถุงมือปลอดเชื้อคู่มือ
- 5) ทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์
 - ในผู้หญิง
 - สำลীগ่อนที่ 1 เช็ดหัวเหน่า
 - สำลীগ่อนที่ 2 เช็ด Labia Minora ไกลตัว
 - สำลীগ่อนที่ 3 เช็ด Labia Minora ใกล้ตัว
 - สำลীগ่อนที่ 4 เช็ดขาหนีบและต้นขาไกลตัว
 - สำลীগ่อนที่ 5 เช็ดขาหนีบและต้นขาใกล้ตัว
 - สำลীগ่อนที่ 6 เช็ดรูเปิดท่อปัสสาวะ

รหัสเอกสาร : SP 020_IC/001_000	หน้า 3/4
เรื่อง : แนวทางการปฏิบัติเมื่อผู้ป่วยใส่สายสวนปัสสาวะ	วันที่เริ่มใช้ : 01/06/2558

- ในผู้ชาย
 - ลำลึก่อนที่ 1 เช็ดหัวเหินา
 - ลำลึก่อนที่ 2 เช็ดขาหนีบด้านไกลตัว
 - ลำลึก่อนที่ 3 เช็ดขาหนีบด้านไกลตัว
 - ลำลึก่อนที่ 4 เช็ดบนรูเปิดของท่อปัสสาวะ โดยเช็ดให้เป็นวงกลมออกไปให้ทั่วไมยย้อนไปมา
 - ลำลึก่อนที่ 5 เช็ดบริเวณ Penis จากส่วนปลายเข้ามายังส่วนโคนโดยรอบ
 - ลำลึก่อนที่ 6 เช็ด Scrotum

- 6) ใช้ลำลึซุบ Providine ป้ายบริเวณรูเปิดก่อนใส่สายสวน
 - 7) นำผ้าสี่เหลี่ยมเจาะกลางคลุมบริเวณหน้าขาโดยให้รูเจาะกลางอยู่บริเวณอวัยวะสืบพันธุ์พอดี
 - 8) ทา K-Y jelly หล่อลื่นลงบนสายสวนปัสสาวะยาวประมาณ 2 ½ นิ้ว จากปลายสาย
 - 9) ต่อสายสวนปัสสาวะกับถุงใส่ปัสสาวะให้เป็นระบบปิด
 - 10) ใช้มือข้างที่ถนัดจับ Forceps แล้วใช้ Forceps หยิบสายสวนปัสสาวะใส่ท่อปัสสาวะด้วยความนุ่มนวล เพศหญิงใส่ลึประมาณ 4-8 นิ้ว เพศชาย 5-8 นิ้ว แล้วใส่จนสุด จนเห็นน้ำปัสสาวะไหลออกมา
 - 11) บ่อยให้ปัสสาวะไหลออก ถ้าผู้ป่วยมีปัสสาวะคั่งมากกว่า 750-1,000 ml ไม่ควรให้ปัสสาวะไหลออกหมดโดยเร็วให้พับสายและให้ไหลออกเป็นระยะ
 - 12) ดันน้ำกลันเข้าในบอลลูนของสายสวนปัสสาวะ ไม่ควรฝืนและใช้แรงมากกว่าปกติ ค่อย ๆ ดึงสายสวนกลับคืนออกมาเบา ๆ จนรู้สึก ดึงติดมือสายไม่เลื่อน
 - 13) ถ้าต้องการเก็บปัสสาวะส่งตรวจให้เก็บปัสสาวะจากถุงรองรับได้เลย
 - 14) หลังจากสวนปัสสาวะ แล้วมีเลือดออกมาจากสายสวนและผู้ป่วยเจ็บปวดมาก กรณีสงสัย จะมี Ruptured uretha ให้ดูตุน้ำกลันออกให้หมด ดึงสายสวนออกก่อนและรายงานแพทย์
 - 15) ใช้เทคนิคปลอดเชื้อในทุกขั้นตอนของการใส่สายสวนปัสสาวะ
- 6. การดูแลระหว่างคาสายสวนปัสสาวะ**
- 1) ล้างมือแบบ Hygienic hand washing ก่อนและหลังสัมผัสสายสวนทุกครั้ง
 - 2) ดูแลสายสวนปัสสาวะให้เป็นระบบปิดตลอดเวลาและให้ปัสสาวะไหลลงสู่ถุงรองรับปัสสาวะได้สะดวกสายไม่พับงอหรืออุดตัน ถ้ามีการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยให้หนีบพับสายสวนปัสสาวะทุกครั้ง

รหัสเอกสาร : SP 020_IC/001_000	หน้า 4/4
เรื่อง : แนวทางการปฏิบัติเมื่อผู้ป่วยใส่สายสวนปัสสาวะ	วันที่เริ่มใช้ : 01/06/2558

- 3) เทปัสสาวะออกเมื่อมีน้ำปัสสาวะประมาณ $\frac{3}{4}$ ของถุงหรือทุก 8 ชั่วโมง ใช้สำลีชุบ 70% Alcohol เช็ดปลายท่อก่อนและหลังเทปัสสาวะ ระวังไม่ให้ท่อเปิดเหน็บัสสาวะสัมผัสกับภาชนะรองรับและ ระวังไม่ให้ถุงรองรับปัสสาวะสัมผัสพื้น
- 4) ถ้าถุงรองรับปัสสาวะหรือสายต่อรั่ว ให้เปลี่ยนถุงรองรับปัสสาวะและสายใหม่ทั้งชุด
- 5) ทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ เช้า – เย็น
- 6) ตรวจสอบการยึดตรึงของสายที่หน้าขา / หน้าท้อง เพื่อป้องกันการเลื่อนเข้าออก
 - เพศชาย ติดบริเวณโคนขาด้านหน้าหรือด้านบนหน้าท้อง
 - เพศหญิง ติดบริเวณโคนขาด้านใน
- 7) ระหว่างคาสายสวน ถ้าจะเก็บปัสสาวะส่งตรวจ ให้ Clamp สายสวนปัสสาวะและเช็ดสายยางด้วย 70% Alcohol ใช้ Syringe ดูด ไม่เก็บจากการดึงระหว่างข้อต่อสายสวนและถุงรองรับปัสสาวะ

การเปลี่ยนสายสวนปัสสาวะมีหลักปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. เปลี่ยนเมื่อมีการอุดตันหรือรั่วกรณีต้องคาสายสวนปัสสาวะไว้นาน จะกำหนดระยะเวลาการเปลี่ยน สายสวนที่เหมาะสม คือระยะเวลาที่นานที่สุดที่ไม่มีหินปูนมาเกาะมากจนเป็นอุปสรรคต่อการดึงสาย สวนออกไม่เกิน 1 เดือน
2. ใช้ถุงรองรับปัสสาวะในผู้ป่วยที่คาสายสวนปัสสาวะไว้นาน 1 เดือน โดยไม่ต้องเปลี่ยนยกเว้นมี ปัญหา เช่น สายสวนหลุด ถุงมีรอยรั่ว หรือเก่ามาก

หมายเหตุ – ผู้ป่วยที่ส่งตัวกับมารักษาต่อที่โรงพยาบาลแม่อนที่ได้อใส่สายสวนปัสสาวะกลับมา ให้ส่งตรวจ UA ทุกราย และตรวจ UC ตามความเห็นสมควรผู้รักษา